

บทที่ 1
บทนำ

ปัจจุบันอุบัติการณ์การเกิดมะเร็งมีเพิ่มมากขึ้น การรักษามีหลายวิธี เช่น รักษาโดยการผ่าตัด การฉายแสง และการให้ยาเคมีบำบัด ยาเคมีบำบัดที่ใช้ในการรักษา ได้แก่ ยากลุ่ม antimitotic เช่น cisplatin , doxorubicin , cyclophosphamide และ taxol เป็นต้น การรักษาด้วย ยากลุ่ม antimitotic จะก่อให้เกิดผลข้างเคียงหลายประการ เช่น การเกิดภาวะ hypersensitivity reaction , cardiac toxicities , alopecia , haematological toxicities และ neurotoxicities เป็นต้น

ในปัจจุบันได้มีการใช้ยาเทคซอล หรือ พาคลิแทคเซล รักษามะเร็งอย่างกว้างขวาง^{1,2} จากการใช้ยาพาคลิแทคเซล จะทำให้เกิดผลข้างเคียงหลายประการ ผลข้างเคียงประการหนึ่ง คือ การมีพยาธิสภาพของเส้นประสาท (neuropathies) อาการเริ่มต้นของการมีพยาธิสภาพของเส้นประสาท คือ มีอาการชา ปวด และเสียว ในรายที่มีพยาธิสภาพของเส้นประสาทที่รุนแรง เป็นข้อบ่งชี้ให้ต้องลดปริมาณยาที่ใช้ในการรักษาลง เพื่อให้ผู้ป่วยทนต่อภาวะ การมีพยาธิสภาพของเส้นประสาทได้ ประสิทธิภาพการรักษามะเร็งลดลงเช่นกัน ดังนั้น จึงมีการนำสารต่างๆมาศึกษาเพื่อป้องกันหรือ ลดผลของการมีพยาธิสภาพของเส้นประสาท เช่น ศึกษผลของ Nerve Growth Factor (NGF)^{3,4} และ ORG 2766^{5,6} เป็นต้น

ในปี ค.ศ. 1982 Peterson และ Crain³ ศึกษาผลของ NGF ในตัวอ่อนหนูถีบจักร พบว่า ยาพาคลิแทคเซลทำให้เซลล์ประสาทรับความรู้สึก (sensory neurons) เสื่อมสภาพมีขนาดเล็กลง และเนื้อเยื่อของไขสันหลัง (spinal cord) มี 1 ชั้น แต่เมื่อให้ NGF ร่วมด้วย พบว่า เซลล์ประสาทรับความรู้สึก และเนื้อเยื่อของไขสันหลังสามารถเจริญเติบโตได้ตามปกติ ขนาดของเซลล์ประสาทรับความรู้สึกใหญ่ขึ้นเมื่อเทียบกับขณะที่รับ ยาพาคลิแทคเซล เพียงอย่างเดียว

ปี ค.ศ. 1991 Apfel และคณะ⁴ ศึกษาผลของ NGF ในหนูถีบจักรโดยสกัด NGF จากต่อมน้ำลาย (submaxillary glands) ของหนู mouse วิจัยเจริญพันธุ์ พบว่า ยาพาคลิแทคเซลทำให้ระดับการตอบสนองการรับความรู้สึกเจ็บปวด (thermal pain threshold) สูงขึ้น 20 % ปริมาณของสารสื่อประสาท Substance P วัดที่ dorsal root ganglion (DRG) ลดลง 88 % นอกจากนี้ พบว่า ความสูงของ compound sensory amplitude ลดลง 25 % แต่ latency เปลี่ยนแปลงไม่เด่นชัด และเมื่อให้ NGF ร่วมด้วย พบว่า ระดับการตอบสนองการรับความรู้สึกเจ็บปวด ปริมาณของ Substance P และค่า amplitude เป็นปกติ แสดงว่า NGF สามารถป้องกันผลการเกิดพยาธิสภาพของเส้นประสาทที่เกิดจาก ยาพาคลิแทคเซล ได้ แต่ยังไม่สามารถนำ NGF มาใช้ในมนุษย์ได้

ต่อมาในปี ค.ศ. 1990 Hoop และคณะ⁵ ศึกษาผลของ Adrenocorticotrophic hormone [ACTH (4-9)] analogue , ORG 2766 ในผู้ป่วยมะเร็งรังไข่ พบว่า ผู้ป่วยรับยา cisplatin และ cyclophosphamide มีระดับการรับรู้การสั่นของผิวหนังต่ำลง (vibration perception threshold) และไม่ปรากฏผลข้างเคียงของ ORG 2766 แต่การใช้ ORG 2766 ยังไม่แพร่หลาย และยังไม่มีการศึกษาผลของ ORG 2766 ในผู้ป่วยที่เกิดพยาธิสภาพของเส้นประสาทที่เกิดจากการรักษาด้วย ยาพาคลิแทคเซล

ปี ค.ศ. 1993 Hamers และคณะ⁶ นำ ORG 2766 ศึกษาในหนูแรท (Wistar rats) พบว่า ยาพาคลิแทคเซล ทำให้อัตราความเร็วการนำกระแสประสาท (Nerve Conduction Velocity) ลดลง และเมื่อให้ ORG 2766 ร่วมด้วย สามารถลดผลการเกิดพยาธิสภาพของเส้นประสาทของ ยาพาคลิแทคเซล ได้ เนื่องจาก ORG 2766 ไปเร่งให้เส้นประสาทเกิดการงอกใหม่ (nerve regeneration)

ในปัจจุบันมีการใช้ แองกลิโอไซด์ (exogenous gangliosides) รักษาภาวะ การมีพยาธิสภาพของเส้นประสาทในโรคเบาหวาน⁷ โรคพิษสุราเรื้อรัง การเป็นพิษของระบบประสาทเนื่องจากได้รับสารพิษ เป็นต้น เป็นที่น่าสนใจว่า แองกลิโอไซด์ อาจจะป้องกัน การมีพยาธิสภาพของเส้นประสาท หรืออาจจะลดการมีพยาธิสภาพของเส้นประสาท ในผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วย ยาพาคลิแทคเซล ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (OBJECTIVES)

เพื่อศึกษาผลของ แองกลิโอไซด์ ว่าอาจจะสามารถป้องกัน หรืออาจจะลดความรุนแรงการเกิดพยาธิสภาพของเส้นประสาท ที่เกิดจาก ยาพาคลิแทคเซล ในหนูแรท

สมมติฐาน (HYPOTHESIS)

ยาแองกลิโอไซด์ อาจจะป้องกัน หรืออาจจะลดความรุนแรง การเกิดพยาธิสภาพของเส้นประสาท หลังจากได้รับ ยาพาคลิแทคเซล ในหนูแรทได้

ผลประโยชน์ที่จะได้รับ (EXPECTED BENEFIT AND APPLICATION)

จากการศึกษานี้จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับ ผลของ ยาแกงกลิโอไซด์ ที่มีผลต่อเส้นประสาทของหนูแรท ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีสายวิวัฒนาการสายเดียวกับมนุษย์ คือ กลุ่ม (primate)

ผลของ แกงกลิโอไซด์ สามารถนำไปใช้ในผู้ที่เกิดพยาธิสภาพของเส้นประสาท หลังจากได้รับ ยาพาคลิแทคเซล ได้ ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพในการรักษามะเร็งเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากไม่ต้องลดปริมาณยาที่ใช้ในการรักษาลง 20 % จากกรณีที่ผู้ป่วยได้รับ ยาพาคลิแทคเซล แล้วเกิดมีพยาธิสภาพของเส้นประสาทขึ้น